

9 Janis 1987

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΝΤΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗ, ΓΙΑΝΝΗ ΤΖΑΝΑΚΗ, ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΥΚΛΑΚΗ

Ο αριθμός των ατόμων της τρίτης ηλικίας αυξάνει συνεχώς στις σύγχρονες κοινωνίες, τόσο σε ποσοστιαία αναλογία όσο και σε απόλυτους αριθμούς.

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η πρόοδος της ιατρικής έχουν σαν αποτέλεσμα την παράταση του χρόνου ζωής. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωση των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας και την αρμονική ένταξή τους στον ενεργό κοινωνικό κορμό είναι η σωστή περίθαλψη. Η φροντίδα αυτή ξεκινά από την οικογένεια και άμεσα συμπληρώνεται από τη μέριμνα της πολιτείας.

Δεν είναι όμως λίγες οι περιπτώσεις των ηλικιωμένων που στερούνται της οικογενειακής θαλπωρής. Αυτοί οι άνθρωποι χρειάζονται, όταν για κάποιο λόγο θα αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν, ιδρυματική περίθαλψη. Οι περιπτώσεις που εντάσσονται σ' αυτή την κατηγορία γίνονται όλο και συχνότερες και αυτό οφείλεται στην παράταση του μέσου χρόνου ζωής, στη μη ύπαρξη απογόνων, στη μετανάστευση των παιδιών με αποτέλεσμα την εγκατάλειψη των γερόντων, στην όλο και πιο δύσκολη ανεύρεση ατόμων πρόθυμων να προσφέρουν με αμοιβή τις υπηρεσίες τους σε υπερήλικες και στη για οποιοδήποτε λόγο αδυναμία του στενού συγγενικού περιβάλλοντος να αναλάβει τη φροντίδα τους.

Οι ειδικές ανάγκες των ανθρώπων της ώριμης ηλικίας στο νομό Χανίων καλύπτονται κύρια από το Δημοτικό Γηροκομείο Χανίων, δυναμικότητας 84 κλινών, από το Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων (πρώην Φθισιατρείο) δυναμικότητας 65 κλινών και από τα δύο Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων, τα οποία λειτουργούν σε διαφορετική βάση. Η κάλυψη αυτή είναι οπωσδήποτε ανεπαρκής, δεδομένου ότι ο Νομός Χανίων έχει περίπου 135.000 κατοίκους, από τους οποίους συνταξιοδοτούνται λόγω ηλικίας 21.354 άτομα (12.809 άνδρες και 8.545 γυναίκες) επί συνόλου 28.637 ατόμων άνω των 65 ετών.

Η λειτουργία του Δημοτικού Γηροκομείου Χανίων άρχισε το 1931, στο χώρο που βρίσκεται και σήμερα, στην περιοχή Φακωθιανών Χαλέπας. Μέχρι τότε δεν υπήρχε σ' όλο το νομό κάποιο Ίδρυμα για την περίθαλψη των ηλικιωμένων. Η μόνη μέριμνα που υπήρχε ήταν τα συνοικιακά συσσίτια με πρωτοβουλία μεμονωμένων φιλανθρώπων ή ενοριών και ιδιαίτερα της Αδελφότητας «Ο Σωτήρ» της Επισκοπής Χανίων, που είχε ιδρύσει το Οικονομικό Συσσίτιο Χανίων. Κάποια προσπάθεια της Αδελφότητας για δημιουρ-

γία «Ασύλου» Ηλικιωμένων δεν πραγματοποιήθηκε, εξ αιτίας οικονομικών κυρίως δυσκολιών.

Η αγορά του Χώρου και του κτιρίου του Γηροκομείου ανάγεται στην εποχή του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Τότε η Ελλάδα είχε ταχθεί με τις συμμαχικές δυνάμεις Αγγλίας-Γαλλίας και είχε κηρυχθεί ο αποκλεισμός μας από τον Άξονα. Ο επισιτισμός της Κρήτης είχε ανατεθεί στη Γενική Διοίκηση Κρήτης, με εντολή της οποίας έφθαναν στο νησί τα τρόφιμα με επιταγμένα πλοία, για να προστατευθούν από τα εχθρικά υποβρύχια. Γενικός Διοικητής Κρήτης είχε ορισθεί από τον Ελευθέριο Βενιζέλο ο Σωτήριος Κροκιδάς και αναπληρωτής ο Πολυχρόνης Δ. Πολυχρονίδης. Από τη διαχείριση του επισιτισμού Κρήτης (1917-1920) περίσσεψαν μερικά εκατομμύρια, τα οποία ύστερα από επιμονή των Κροκιδά-Πολυχρονίδη εγκρίθηκαν από την Κυβέρνηση Βενιζέλου για κοινωφελή έργα στα Χανιά. Από αυτά τα χρήματα αγοράστηκε το κτίσμα του Γηροκομείου με τη γύρω έκταση, χτίστηκαν δύο διδακτήρια στο Πεδίο του Άρεως (σημερινά Λύκεια και Γυμνάσια), το Φθισιατρείο Χανίων (σημερινό Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων) και επίσης αγοράστηκε και τοποθετήθηκε το ρολόϊ του Δημοτικού Κήπου.

Το οίκημα του Γηροκομείου με τη γύρω περιοχή και το συνεχόμενο αμπέλι αποτελούν ιδιοκτησία του Επισκόπου Κυδωνίας και Αποκορώνου Νικηφόρου Ζαχαριάδη (1887-1912), που όρισε κληρονόμους τους ανηψιούς του, οι οποίοι αμέσως άρχισαν τις διαπραγματεύσεις για την πώληση του κληροδοτήματος. Ο Μοναστηριακός Οργανισμός Χανίων έδειξε ενδιαφέρον για την αγορά, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί το κτίσμα σε θερινή κατοικία του εκάστοτε Επισκόπου Κυδωνίας και Αποκορώνου. Ήδη είχε αγοραστεί για χειμερινή κατοικία το κτίριο του σημερινού Επισκοπείου, στην οδό Δημοκρατίας. Για την υπό συζήτηση αγορά υπήρξαν έντονες αντιδράσεις. Τελικά, με παρέμβαση του Πολυχρόνη Δ. Πολυχρονίδη, το ακίνητο αγοράστηκε από τη Γενική Διοίκηση Κρήτης με τα περισσεύματα της διαχείρισης του επισιτισμού με σκοπό τη δημιουργία Φιλανθρωπικού Ίδρύματος. Η αγορά έγινε με το υπ' αριθ. 4395/10-7-1919 συμβόλαιο που υπάρχει στο Υποθηκοφυλάκειο Χανίων αντί 40.000 χρυσών δραχμών και υπογράφεται από το Σωτήριο Κροκιδά και τους κληρονόμους του Επισκόπου Νικηφόρου Ζαχαριάδη. Στη συνέχεια η Γενική Διοίκηση Κρήτης προσφέρθηκε να παρα-

1956: Εργασίες ανοικοδόμησης της ανατολικής πτέρυγας του Γηροκομείου Χανίων. (Αρχειο Δημοτικού Γηροκομείου Χανίων).

Γηροκομείο Χανίων: Το αρχικό κτίριο. (Αρχειο Δημοτ. Γηροκομείου Χανίων).

χωρήσει το ακίνητο στο Δήμο Χανίων για περαιτέρω αξιοποίηση. Το Δημοτικό Συμβούλιο Χανίων με την υπ' αριθ. 15/7-7-1919 απόφασή του αποδέχτηκε τη δωρεά. Ακολούθησε το υπ' αριθ. 8246/31-7-1919 δωρητήριο συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Χανίων Δημητρίου Φραντζεσκάκη, το οποίο υπογράφει από πλευράς Δήμου ο τότε Δήμαρχος Χανίων Εμμ. Μουντάκης. Το θέμα παρέμεινε στάσιμο για μια δεκαετία περίπου, αφ' ενός μεν λόγω οικονομικών δυσχερειών του Δήμου και αφ' ετέρου λόγω των γενικότερων προβλημάτων που αντιμετώπιζε η χώρα την εποχή εκείνη. Μόλις το 1930, επί Δημαρχίας Ιωάννου Μουντάκη, αποφασίστηκε η ίδρυση και λειτουργία Δημοτικού Γηροκομείου στο κτίριο αυτό. Στα Πρακτικά συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου Χανίων (268/10-8-1930) αναφέρεται:

«Σκοπόν του Ιδρύματος ορίζει την εν αυτώ συντήρησιν των εκ του Δήμου Χανίων γερόντων, των εστερημένων περιθάλψεως, θέλει δε τούτο εκπροσωπείται υπό του Δημάρχου Χανίων ως Προέδρου Πενταμελούς Αδελφάτου, του οποίου τα λοιπά μέλη θα εκλέγονται υπό του Δημοτικού Συμβουλίου Χανίων». Πόροι του Ιδρύματος ορίστηκαν η υποχρεωτική ετήσια συνδρομή του Δήμου Χανίων (100-300.000 δρχ.) και οι δωρεές και τα κληροδοτήματα από ιδιώτες. Με κυβερνητικό διάταγμα που δημοσιεύεται στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης (αριθ. 377/25-11-1930) εγκρίνεται και επικυρώνεται η παραπάνω απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Χανίων. Αμέσως μετά άρχισαν οι εργασίες για τη διαμόρφωση του Χώρου και επισκευή του κτιρίου με δαπάνες του Κράτους και του Δήμου και συνεισφορά της Έλενας Βενιζέλου. Στις 25-8-1931 έγιναν τα εγκαίνια του Δημοτικού Γηροκομείου Χανίων: *«Το χαρωπό Κτίριο, λουσμένο μέσα στην πρωινή θαλασσινή αύρα, με τον ολοκαίνουργιο στολισμό του, τα 25 απαστράπτοντα κρεβάτια του, τις κουζίνες, τα λουτρά, το ραδιόφωνο -ως και απ' αυτό έχει- τον τέλει φωτισμό του, τις βεράντες του, υπεδέχεται τους προσκεκλημένους...»*, έγραφε η τοπική εφημερίδα *«Εσπερινός Ταχυδρόμος»*, την επομένη των εγκαινίων. Από τον πρώτο κιόλα καιρός της λειτουργίας του Γηροκομείου φάνηκε ότι οι ανάγκες των ηλικιωμένων της πόλης ήταν μεγαλύτερες από αυτές που μπορούσε να αντιμετωπίσει το Ίδρυμα με την περιορισμένη δυναμικότητα. Παράλληλα, οι μικρές οικονομικές δυνατότητες του Δήμου Χανίων δεν επέτρεπαν την ποιοτική αναβάθμιση της ήδη παρεχόμενης περίθαλψης. Όμως η διεθνής οικονομική κρίση, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, η Κατοχή και τα επακόλουθά της δεν άφηναν περιθώρια για εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής. Έτσι, μόλις το 1957 δημοπρατήθηκε η δεύτερη (ανατολική) πτέρυγα του Δημοτικού Γηροκομείου, δυναμικότητας 24 ατόμων, και τέθηκε σε λειτουργία το 1961. Εκείνη την εποχή το προσωπικό του Γηροκομείου ήταν 8 άτομα συνολικά (δύο διοικητικοί υπάλληλοι, ένας κλητήρας, δύο καθαρίστριες, μία πλύντρια, ένας μάγειρας και μία νοσοκόμα).

Το οικονομικό πρόβλημα δεν έπαψε να υπάρχει σ'

όλα αυτό το διάστημα. Οι δωτηρές ήταν περίπου 30-60 το χρόνο και οι δυνατότητες του δήμου περιορισμένες. Παρά την ενίσχυση με το ποσό των 200.000 δρχ. το 1963 εις μνήμην Σοφοκλή Βενιζέλου, το Ίδρυμα ουσιαστικά υπολειπόμενα.

Παρ' όλα αυτά και επειδή η κοινωνική πραγματικότητα το απαιτούσε, το 1964 με πρωτοβουλία του Διοικητικού Συμβουλίου του Γηροκομείου εκπονήθηκε μελέτη για νέο κτίριο συνολικής δυναμικότητας 200 κλινών, με πρόβλεψη για χώρους αναψυχής, εργασιοθεραπείας, κινησιοθεραπείας κ.λ.π. Ταυτόχρονα ιδρύθηκε και ο Όμιλος Εκσυγχρονισμού Γηροκομείου Χανίων με πρωτοβουλία του Εφημέριου του ναού της Ευαγγελίστριας Αναστασίου Σπινθουράκη με σκοπό την ευαισθητοποίηση Πολιτείας και Δημοτών πάνω στο θέμα του Γηροκομείου και την ανεύρεση πόρων για την ανέγερση του νέου κτιρίου. Οι προσπάθειες του Ομίλου βρήκαν ανταπόκριση από παντού, έτσι στις 7 Ιουλίου 1976 θεμελιώθηκε επί της Δημαρχίας Αντώνη Μαρή η τρίτη πτέρυγα του σημερινού Γηροκομείου, η οποία αντιστοιχεί στην πρώτη πτέρυγα της μελέτης του 1964. Τα εγκαίνιά της έγιναν την 1η Δεκεμβρίου 1980 από τον τότε Δήμαρχο Γιάννη Κλωνιζάκη. Η νέα αυτή πτέρυγα κόστισε 10.000.000 δρχ. από τα οποία 5.000.000 διέθεσε ο Δήμος, 1.000.000 το Κράτος και το υπόλοιπο ποσό συγκεντρώθηκε από δωρεές.

Σήμερα το Γηροκομείο Χανίων φιλοξενεί 84 άτομα, 47 γυναίκες και 37 άνδρες, ενώ ήδη εκρεμούν περίπου 25 αιτήσεις ηλικιωμένων για εισαγωγή. Το ημερήσιο κόστος κατ' άτομο ήταν 1654 δρχ. για το 1986. Οι εργαζόμενοι στο ίδρυμα είναι συνολικά 31 άτομα. Όπως προβλέπεται από τον προϋπολογισμό του 1987, οι δαπάνες λειτουργίας του Γηροκομείου θα είναι περίπου 55.000.000 δρχ. Από αυτό το ποσό τα 20.000.000 καλύπτει ο Δήμος Χανίων, η Κρατική συμβολή είναι 4.000.000, ενώ το υπόλοιπο ποσό καλύπτεται από τα τροφεία των ηλικιωμένων, τον Ο.Γ.Α. και τις δωρεές.

Οι στόχοι της μελέτης του 1964 δεν έχουν μέχρι σήμερα υλοποιηθεί. Επί πλέον, η αντίληψη για τις ιδανικές συνθήκες περίθαλψης ατόμων της τρίτης ηλικίας έχει τροποποιηθεί και επικρατεί σήμερα η άποψη της εξωιδρυματικής φροντίδας. Αυτή η αντίληψη όμως δεν αναιρεί την πραγματικότητα των αριθμών και την ανάγκη για εξασφάλιση ετοιμότητας, για πλήρη περίθαλψη των μοναχικών ηλικιωμένων.

